

Левко Лук'яненко і Петро Григоренко виступили ініціаторами створення Української гельсінської групи. Пізніше до її роботи долучились Ніна Строкатова, Іван Кандиба, Олекса Тихий, Микола Матусевич, Мирослав Маринович [2, с. 143]. М. Руденко 8 листопада 1976 р. подав ініціаторам на обговорення «Декларацію Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод». Червоною ниткою через весь документ проводилась думка про те, що організація не ставить перед собою політичних цілей. Однак тогочасна політична ситуація змушувала членів цього правозахисного об'єднання розглядати питання й політичного характеру. У вищеназваному, та ряді інших, документів як одна з складових діяльності виділяється боротьба за самовизначення України, прокладення шляхів для її вільного розвитку. Цей напрямок діяльності УГГ став для неї головним.

Таким чином, надзвичайно важливим в діяльності українського національного руху стало вироблення легальних форм боротьби. Останнє знайшло своє вираження в формуванні громадських організацій на захист окремих політв'язнів, створенні Української гельсінської групи, яка діяла на основі підписаних радянським керівництвом Гельсінських угод.

ЛІТЕРАТУРА

1. Noncharova O., Miroshnichenko S., Ryabchenko O. Musicandsongas a formofdissentintheSovietUnioninthelate 1950s – 1980s. Дослідження з історії і філософії науки і техніки [StudiesinHistoryandPhilosophyofScienceandTechnology]. 2022. 31 (1). С. 48–57.
2. Бажан О., Данилюк Ю. Український національний рух: основні тенденції і етапи розвитку (кінець 1950-х – 1980-ті рр.). К.: Рідний край, 2000. 232 с.
3. Воронянський О. В. и др. Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки. Харків: «Міськдрук», ХНТУСГ імені Петра Василенка; ХНУБА, 2017. 284 с.
4. Калініченко В. В. и др. Історія України: від найдавніших часів до сьогодення. – 2016.
5. Русначенко А. М. Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х – початок 1990-х років. К.: Видавництво імені Олени Теліги, 1998. Т. II.: Документи і матеріали. С. 309–719.

*Гончар Марина Олександрівна
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник – канд. іст. наук, проф. Воронянський О.В.*

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗАХИСТ У СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

У сучасному суспільстві права люди є одним із головних процесів розвитку а їх здійснення чи найголовнішою проблемою. Для того щоб у повному обсязі реалізовувати свої права та обов'язки для кожного з нас необхідно їх знати.

Основні права людини – гарантована законом міра свободи (можливості) особистості, яка у відповідності з досягнутим рівнем розвитку суспільства здатна забезпечити її існування і розвиток та закріплена в якості міжнародного стандарту як загальна і рівна для всіх людей.

Поняття прав людини як окрема категорія виникло ще в епоху Просвіти і до сьогодні вивчається та доповнюється багатьма вченими.

Одним з найдорожчих прав та невід'ємною цінністю кожної людини є право на життя. Свобода – одна з найвищих цінностей людини. Коли людина вільна, вона здатна виявити себе як особистість. Міжнародні документи про права людини не можна уявити без закріплення права на особисту свободу: «Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність». (ст.9 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права).

Досліджуючи права людини та громадянина особливу увагу хочеться звернути на права громадян України під час воєнного стану. У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть

обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені статтями 30 - 34, 38, 39, 41 - 44, 53 Конституції України.

Водночас у ч. 2 ст. 64 Конституції України вказано вичерпний перелік прав і свобод людини та громадянина, обмежувати які, навіть у період військового стану забороняється.

Закріплення переліку прав, які не можуть бути обмежені навіть у час дії воєнного стану, є конституційною гарантією прав людини і громадянина.

Основним у характеристиці прав людини і громадянина завжди визнавалось те, що вони повинні бути під захистом держави та закону.

Основний Закон України Конституція на державному рівні затверджує основні права свободи та обов'язки громадянина, а також їх захист.

Зокрема, статтею 55 Конституції України встановлено, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Стаття 59 Конституції України проголошує: «Кожен має право на правову допомогу».

Громадяни нашої країни мають право на безоплатну правову допомогу. Відповідно до ч. 1 ст. 7 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» безоплатна первинна правова допомога - це вид державної гарантії, що полягає в інформуванні особи про її права і свободи, порядок їх реалізації, відновлення у випадку їх порушення та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Права людини захищаються на рівні міжнародного права, як правовий стандарт до якого повинні прагнути всі народи і держави.

Джерелами міжнародно-правових норм з прав людини є:

- міжнародні конвенції як загального, так і спеціального характеру. За післявоєнний період було укладено і набрало чинності більше 40 великих міжнародних конвенцій про захист прав людини;

- міжнародне звичаєве право та загальні принципи права;

- рішення міжнародних органів, якщо договір, яким засновано даний орган, надає йому повноваження приймати обов'язкові для виконання рішення;

- судові рішення та наукові розробки найбільш висококваліфікованих спеціалістів з міжнародного права.

До числа основних міжнародно-правових актів в галузі прав людини належать : Загальна декларація прав людини 1948 року; — Міжнародний пакт про економічні, соціальні , культурні права 1966 року; Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 року; Конвенція про попередження злочину геноциду і покарання за нього 1948 року; Міжнародна конвенція про ліквідацію усіх форм расової дискримінації 1966 року; Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 року; Конвенція про припинення злочину апартеїду і покарання за нього 1973 року; Конвенція про ліквідацію усіх форм дискримінації у відношенні до жінок 1979 року; Конвенція про права дитини 1989 року;

Отже, проведений аналіз прав людини показує , що ми повинні знати свої права та обов'язки, а також розуміти , що кожен індивід є захищений у суспільстві. Найважливіші та найскладніші взаємовідносини людини та держави пов'язані між собою саме правами та обов'язками , що в сукупності утворюють основи правового статусу кожного з нас. Права людини – це головна умова та ознака демократії. Демократія, права людини та правова держава є невід'ємними частками один одного.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-vr#Text>;
2. Закон України « Про безоплатну правову допомогу» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>;
3. Калініченко В. В. и др. Історія України: від найдавніших часів до сьогодення. – 2016.
4. Людина і світ : підручник для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Н. В. Назаренко [та ін.]. - Харків : Сиція, 2012. - 238 с.

5. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text;
6. Моїсєєва Н. І. Людина та сучасний комунікаційний простір. Філософія спілкування : Філософія. Психологія. Соціальна комунікація. 2014. № 7. С. 89- 94.
7. Моїсєєва Н. І. Соціально-комунікаційна діяльність як історико-суспільна практика. Х. : ХНТУСГ, 2015. 392 с.

Грида Наталія Григоріївна
Державний біотехнологічний університет
Науковий керівник – доктор екон. наук, проф. Моїсєєва Н.І.

ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Конституція України досить чітко визначає систему органів та посадових осіб різних рівнів, які повинні захищати права і свободи людини і громадянина.

Це: Президент України, Верховна Рада України, місцеві державні адміністрації, підсистема судів загальної юрисдикції та спеціалізованих судів, Конституційний Суд України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, прокуратура, адвокатура, інші правоохоронні органи України. Особливе місце у системі гарантій посідає Президент України. Він зобов'язаний сприяти формуванню відповідних механізмів контролю та забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, а обстоюючи їх створювати умови нетерпимого ставлення до будь-яких випадків порушення таких прав і свобод.

Верховна Рада України здійснює захист прав і свобод через законодавчу діяльність шляхом визначення виключно в законах України прав і свобод людини і громадянина, гарантій цих прав і свобод, основних обов'язків громадян; громадянства, правосуб'єктності громадян, статусу іноземців і осіб без громадянства; прав корінних народів та національних меншин; основ соціального захисту; визначення правового режиму власності, правових засад і гарантій підприємництва, правил конкуренції та норм антимонопольного регулювання (п. п. 1-3, 6-8 ч. 1 ст. 92 Конституції). Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування забезпечують додержання прав і свобод громадян на певній території.

Основною ефективною формою захисту прав і свобод є судовий захист. Потреба у судовому захисті закономірно впливає з ускладнення характеру структури економічних відносин, зростанні конфліктності і соціальних протиріч у суспільному житті. Закон прямо не передбачає здійснення захисту прав людини Конституційним Судом, але це впливає із його завдань: гарантувати верховенство Конституції України на всій території держави, здійснюючи контроль за відповідністю Основному Закону законів та інших правових актів. Діяльність з посилення гарантій захисту прав і свобод людини покладено на інститут Уповноваженого з прав людини, який існує в рамках парламентаризму. Зазначена посадова особа заповнює прогалини і компенсує недоліки судових засобів захисту, парламентського та відомчого контролю за адміністративними органами.

Широкими повноваженнями щодо захисту прав і свобод людини наділена прокуратура України при виконанні функцій нагляду за додержанням і застосуванням законів. Діяльність органів прокуратури по вирішенню заяв і звернень громадян, перевірці сигналів преси та інших засобів масової інформації про порушення законності забезпечує своєчасний і кваліфікований розгляд кожного звернення, всебічну перевірку доводів заявника і прийняття на місці правильного рішення, поновлення порушених прав і законних інтересів громадян, притягнення до відповідальності винних осіб.

Забезпечення прав і свобод громадян неможливе без такого інституту, як адвокатура. Адвокат зобов'язаний здійснювати представництво, сприяти захисту прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб за їх дорученням в усіх органах, установах, організаціях. Вказана діяльність базується на принципах верховенства права, незалежності, гуманізму, демократизму і конфіденційності.